

Přednáška 14. března 2013

V návaznosti na naše poslední dvě hodiny se podívejte do isu na Veltruského studii Dramatický text jako součást divadla (v isu pod názvem Veltruský Drama_Divadlo) a Petera Bogatyreva: Znaky divadelní.

Čeho si všímat:

Dramatický text jako součást divadla

- Postavení dramatického textu v hierarchii divadelních složek
- Význam jazykové složky u Veltruského a Bogatyreva
- V čem spočívá specifická dramatického textu
- Pojetí herecké postavy a její struktury

Znaky divadelní

- Znak znaku a znak věci (+ vnímání loutky na jevišti)
- Dva úkoly znaku
- Lidové divadlo a znakovost
- Řeč herce – konvence a její záměrné porušování
- Jednotlivé složky postavy
- Proměnlivost divadelního znaku
- Syntentický charakter divadla
- Strukturalistické prvky u Bogatyreva – langue a parole

Pročtěte si slovníková hesla Inscenace a Scénografie z Pavisova slovníku (jsou v isu).

Gustav Freytag: Technika dramatu (1863)

Dramatem se zabýváme z toho důvodu, že jeho kompozice má vliv na výslednou kompozici inscenace. Podle gradace textu můžeme sledovat gradaci inscenace, či naopak režisérovu práci kontra výstavbě textu, či segmentaci textu apod.

Jedná se o výběr z knihy, nevěnuji se zdaleka všem tématům.

Děj (porovnejte s Aristotelovou Poetikou)

- dramatický děj je stylizací látky, námětu
- dramatická osoba musí být poutavá, napínavá, obratná
- jednota děje, seznámení s výchozí situací – moment prvního napětí
- motivy musejí být vysvětleny
- děj musí být pravděpodobný
- souhrnné působení dramatického díla, je potřeba vnitřní boj, pohyb, ne stálost (tedy proměnlivost vztahů mezi složkami)
- vychází z řeckého a germánského typu divadla
- tragické – souhrnný účinek na duši, jistý druh dramatické účinnosti

- divák se spoluúčastní na ději
- významné události diváka překvapí a přece je chápe v pevné souvislosti s předcházejícím dějem
- hrdina musí mít svou kontrapostavu – vůči ní se může vymezovat a umožňovat divákovi ztotožnění s hrdinou

Základní schéma ideální linie dramatického děje

- 1) Expozice – co stojí na počátku, výchozí situace, nulový potenciál napětí
  - Před expozicí bývá prolog, uvádí, co předcházelo ději
  - Expozice se má zříci všeho, co rozptyluje
  - a) Moment prvního napětí – změna situace mezi expozicí a kolizí
- 2) Kolize – střet, hlavních myšlenek nebo představitelů hlavních myšlenek, začíná růst napětí, rozvíjí se zápletka
- 3) Krize – vrchol dramatu – poslední místo, kde roste napětí, následuje zpravidla až za polovinou dramatu, vyřešení příběhu, konfliktní situace je vyřešena – doteď hledáme souvislosti, vprostřed dramatu tušíme řešení a děj můžeme emocionálně prožít
  - b) Tragický moment – předpoklad změny, příběh může rezonovat, nesmí převýšit vrchol dramatu
- 4) Peripetie – náhlý obrat ze štěstí v neštěstí a naopak, omezení počtu postav, soustředění na některou z postav, uzavírání do větších scén, nabízí jiné řešení, abychom si potvrdili, že krize dopadla, jak si myslíme, napětí klesá
- 5) Katastrofa – osudový zvrát, vrchol děje až zde, katarze
  - c) Epilog – za hranicí výstavby děje, morální ponaučení, pocit se nám spojí s myšlenkou ve slovech

Stavba scén

Monolog nepovažuje za dramaticky nosný – musí mít dramatickou stavbu

Dialog – jedné z postav uvěříme, jeden iniciátor, druhý odpovídá

Trialog – třetí postava přívrženec jedné ze strany, argumenty jedné strany musí být silnější, možnost, že se každý obrátí proti zbylým dvěma